

Historischer Rundbrief Historyczny Okólnik

Ausgabe / Edycja 2020-1

Historische Kommission für den Kreis Neustadt/OS e.V.
Komisja Historyczna Powiatu Prudnickiego

Dorfkirche in Komornik / Kościół parafialny w Komornikach

Liebe Mitglieder und Freunde der Historischen Kommission!

Das Jahr 2020 ist schon sehr vorangeschritten, ohne dass wir vom Vorstand uns gemeldet haben. Geschuldet ist das meiner fünfmonatigen Abwesenheit in Südkorea und .... natürlich der Covid-19 Pandemie, die vieles unmöglich gemacht hat und immer noch negativ beeinflusst.

Deshalb wollen wir Sie / Euch in diesem Historischen Rundbrief v.a. über unsere langfristigen Pläne informieren. Doch das wichtigste zuerst: Am 3. und 4. Oktober dieses Jahres werden wir wie geplant die Jahreshauptversammlung der HKKNOS durchführen, allerdings in ungewohnter Form. Alle, die wollen, werden sich in Northeim im Hotel „Goldener Löwe“ treffen, für alle, die den persönlichen Kontakt meiden wollen, werden wir die Möglichkeit zur Teilnahme per Skype schaffen. Das geplante Seminar zum Thema „Historische Quellen zur Geschichte des Kreises Neustadt/OS“ wird auf das Frühjahr 2021 verschoben. Auf der Versammlung wollen wir auch eine neue Satzung verabschieden, die den Vereinszweck der HKKNOS präzisiert und die Wahl des Vorstandes neu regelt. Zur Diskussion stellen wir auch eine neue Beitragsordnung.

In der Hoffnung, dass im kommenden Sommer ein Impfstoff gegen Covid-19 vorliegt, werden wir auch die turnusgemäße Studienfahrt planen. Unter dem Titel „Auf schlesischen Spuren durch die Slowakei“ soll eine besondere Fahrt organisiert werden, denn wir feiern in diesem Jahr „30 Jahre Studienfahrten der HKKNOS“.

Die Arbeiten an unserem Sammelband „Beiträge zur Geschichte des Kreises Neustadt/OS“ sind trotz Corona-Pandemie weiter vorangeschritten. Weitere Details zu unseren Arbeiten und Plänen können auf diesen Seiten gefunden werden. In der Hoffnung auf ein gesundes Wiedersehen in Northeim!

Ralph Wrobel, 1. Vorsitzender

Szanowni członkowie i przyjaciele Komisji Historycznej!

Prawie połowa 2020 r. za nami, a dopiero teraz, jako zarząd piszemy do Was kilka słów. Powodem długiego milczenia był mój pięciomiesięczny pobyt w Korei Południowej oraz ... oczywiście pandemia COVID-19, która uniemożliwiła realizację wielu projektów i w dalszym ciągu ma wpływ na nasze działania. Z tego też powodu chcemy poinformować Was w niniejszym Okólniku Historycznym o naszych dalekosiężnych planach. W pierwszej kolejności jednak informacja najważniejsza: w dniach 3-4 października bieżącego roku planujemy zorganizować coroczne Walne Zgromadzenie HKKNOS w nieco odmienionej wersji. Wszyscy, którzy wyrażą chęć, spotkają się w Northeim w hotelu „Goldener Löwe“, natomiast wszyscy, którzy unikają kontaktów bezpośrednich, będą mieli możliwość udziału w spotkaniu za pomocą platformy internetowej Skype. Planowane seminarium o tematyce „Źródła historyczne dotyczące historii powiatu prudnickiego“ zostało przesunięte na wiosnę 2021 roku. Podczas spotkania planujemy przyjąć nowy statut, który doprecyzuje cele działalności HKKNOS i ureguje procedurę wyboru zarządu. Do dyskusji przedstawiamy nowe zasady dotyczące składek. W nadziei, że latem uda się uzyskać szczepionkę przeciwko Covid-19, zaplanujemy również naszą wizytę studyjną. Pod hasłem „W poszukiwaniu śląskich śladów na Słowacji“ planujemy zorganizować szczególny wyjazd, ponieważ w tym roku świętujemy 30-lecie wizyt studyjnych organizowanych przez HKKNOS.

Prace nad naszym tomem zbiorów dotyczących „Artykułów o historii powiatu prudnickiego“ idą pełną parą mimo pandemii. Więcej informacji dotyczących prac znajdziecie Państwo na kolejnych stronach Okólnika Historycznego. Do zobaczenia, mamy nadzieję, w Northeim!

Ralph Wrobel, pierwszy przewodniczący

Einladung zur

Jahreshauptversammlung der HKKNOS 2020

am 3. und 4. Oktober 2020 im Hotel „Goldener Löwe“, Breite Str. 38, 37154 Northeim

Tagesordnung

Samstag, 3. Oktober 2020

15:00 – 17:00 Uhr Öffentliche Vorstandssitzung

17:00 – 19:00 Uhr **Gespräch mit dem Geschäftsführer der Kulturstiftung der Vertriebenen, Herrn Thomas Konhäuser** (persönlich oder per Skype)

ab 19:00 Uhr Gemeinsames Abendessen und gemütliches Beisammensein

Sonntag, 4. Oktober 2020

09:00 – 13:00 **JAHRESHAUPTVERSAMMLUNG** der Historischen Kommission für den Kreis Neustadt/OS

TOP 1: **Begrüßung durch den 1. Vorsitzenden, Beschlussfähigkeit**

TOP 2: **Berichte**

- Bericht des Vorstandes (Ralph Wrobel und Andreas Smarzly)
- Kassenbericht des Schatzmeisters (Sebastian König)
- Bericht des Webmasters (Christian Sarnes)

TOP 3: **Kassenprüfung und Entlastung des Schatzmeisters**

TOP 4: **Neue Satzung und Beitragsordnung der HKKNOS (vgl. Anlage)**

TOP 5: **Forschungs- und Publikationsprojekte**

- „Beiträge zur Geschichte des Kreises Neustadt/OS“ (Bericht von A. Smarzly über vorliegende Artikel, Stand der Übersetzungen und die Finanzierung)
- J. Preisner: „Vertreibung aus dem Kreis Neustadt/OS“ (Diskussion des Gutachtens von Frau Prof. M. Świder, Päd. Universität Krakau)
- Vorstellung weiterer aktueller Forschungsarbeiten

TOP 6: **Cloud der HKKNOS** (Rechtliche Lage bzgl. des Einstellens von Dokumenten aus deutschen und polnischen Archiven in die Cloud der HKKNOS, Bericht von V. Pordzik und R. Hellfeier)

TOP 7: **Veranstaltungsplanung**

- **Seminar: „Historische Quellen zur Geschichte des Kreises Neustadt/OS“** (Bericht über die Programmplanung, R. Wrobel)
- **Studienfahrt 2021: „Auf schlesischen Spuren durch die Slowakei“** (Bericht über die Programmplanung, R. Wrobel)

TOP 6: **Sonstiges**

13:00 – 14:00 Gemeinsames Mittagessen
anschl. Abreise der Teilnehmer

Besonderheiten wegen der Covid-19 Pandemie

Aufgrund der Covid-19 Pandemie ist leider eine detaillierte Planung der Jahreshauptversammlung notwendig. Unter Umständen haben wir konkrete Hygienemaßnahmen einzuhalten. Deshalb bitten wir alle Teilnehmer um Folgendes:

Persönliche Teilnahme:

Wir bitten bis zum **15.9.2020** unter ralph.wrobel@hkknos.de um Mitteilung unter Angabe des Hotels und des geplanten zeitlichen Umfanges der Teilnahme.

Online-Teilnahme per Skype:

Die Teilnahme per Skype kann kurzfristig entschieden werden. Die Einrichtung einer Skype-Konferenz ist sehr einfach! Ohne Registrierung oder Download im Internetbrowser den Link

join.skype.com/nyzF3VlgNvUC

eingeben und den Instruktionen folgen. Dann baut Skype automatisch eine Verbindung auf. Die Konferenz wird am Sonntag von 09:00 bis 13:00 Uhr aktiviert sein.

Informacje szczegółowe w związku z pandemią Covid-19

Z uwagi na pandemię Covid-19 niezbędne jest szczegółowe zaplanowanie Roczego Walnego Zgromadzenia. W razie konieczności będziemy zobowiązani zachować szczegółowe wytyczne dotyczące zasad higieny. Stąd prośba do wszystkich uczestników:

Udział osobisty:

Prosimy o zgłoszenie do 15.09.2020 r. na adres ralph.wrobel@hkknos.de celem poinformowania o wybranym hotelu oraz planowanym zakresie udziału w spotkaniu.

Udział online via Skype:

Decyzję o udziale via Skype można podjąć w każdej chwili. Organizacja konferencji via Skype jest bardzo prosta! Bez konieczności rejestracji lub pobierania wyszukiwarek internetowych należy wpisać

join.skype.com/nyzF3VlgNvUC

i postępować zgodnie z instrukcjami. Skype automatycznie nawiąże połączenie. Konferencja odbędzie się w niedzielę w godzinach od 09.00 do 13.00.

Zaproszenie na

Roczne Walne Zgromadzenie HKKNOS 2020

w dniach 3 i 4 października 2020 r. w hotelu „Goldener Löwe”, Breite Str. 38, 37154 Northeim

Harmonogram

Sobota, 3 października 2020 r.

15.00 - 17.00 Oficjalne otwarcie

17.00 - 19.00 **Rozmowa z prezesem Fundacji Wypędzonych (Kulturstiftung der Vertriebenen), panem Thomasem Konhäuser (osobiście lub via Skype)**

Od 19.00 Wspólna kolacja oraz biesiadowanie

Niedziela, 4 października 2020 r.

09.00 - 13.00 **WALNE ZGROMADZENIE** Komisji Historycznej Powiatu Prudnickiego

TOP 1: **Przywitanie przez pierwszego przewodniczącego**

TOP 2: **Sprawozdania**

- Sprawozdanie zarządu (Ralph Wrobel oraz Andreas Smarzly)
- Sprawozdanie skarbnika (Sebastian König)
- Sprawozdanie administratora strony (Christian Sarnes)

TOP 3: **Kontrola stanu finansów oraz udzielenie absolutorium skarbnikowi**

TOP 4: **Nowy statut oraz harmonogram projektów HKKNOS (patrz załącznik)**

TOP 5: **Projekty badawcze i publikacje**

- „Artykuły o historii powiatu prudnickiego” (sprawozdanie A. Smarzlego o aktualnych artykułach, stan tłumaczeń i finansowanie)
- J.Preisner: „Wypędzenie z powiatu prudnickiego” (dyskusja dotycząca recenzji pani prof. M. Świder z Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie)
- Prezentacja dalszych aktualnych projektów badawczych

TOP 6: **Chmura HKKNOS** (status prawny dot. wstawiania dokumentów z niemieckich i polskich archiwów do chmury HKKNOS, sprawozdanie V. Pordzik oraz R.Hellfeier)

TOP 7: **Planowanie wydarzeń**

- **Seminarium:** „Źródła historyczne dotyczące historii powiatu prudnickiego” (sprawozdanie dotyczące planowanego programu, R.Wrobel)
- **Wizyta studyjna 2021 r.:** „W poszukiwaniu śląskich śladów na Słowacji” (sprawozdanie dotyczące planowanego programu, R.Wrobel)

TOP 6: **Pozostałe informacje**

13.00 - 14.00 Wspólny obiad a następnie wyjazd uczestników

Terminplanung

26. – 28. März 2021

JHV 2021 der HKKNOS mit dem Seminar:
**„Historische Quellen zur Geschichte
des Kreises Neustadt/OS“**

28.8. – 06.09.2021

Jubiläums-Studienfahrt:

**„Auf schlesischen Spuren durch die
Slowakei“**

Programm-Entwurf:

Sa 28.08.21 Anreise nach Neustadt/OS.

So 29.08.21 Freier Tag im Kreis Neustadt,
abends Wiedersehensfeier.

Mo 30.08.21 Über die Hohe Tatra in die
Slowakei.

Di 31.08.21 Zips mit Leutschau und Zipser
Burg (Gründung schlesischer Siedler).

Mi 01.09.21 Rundfahrt durch die Ost-
Slowakei.

Do 02.09.21 Durch den Tatra-Nationalpark
über das Freilichtmuseum Vlkolínec und
Schloss Weinitz (Besitz der Fam. Thurzo),
weiter nach Trentschin.

Fr 03.09.21 Trentschin, Stadt- und Burgbe-
sichtigung (wo Polen 1335 auf Schlesien
verzichtete).

Sa 04.09.21 Weiterfahrt nach Preßburg,
Stadt- und Burgbesichtigung.

So 05.09.21 Ausflug zum Paulinerkloster
Mariatal (Marianka), Mutterkloster von
Tschenstochau und Wiese-Pauliner.

Mo 06.09.21 Rückreise nach Deutschland.

Frühjahr 2022

In diesem Frühjahr soll wieder eine **„Historische Woche“** im Kreis Neustadt mit Archivbesuchen, Vorträgen und vielleicht einer Konferenz durchgeführt werden. Details werden wir im kommenden Jahr planen, ebenso die Jahreshauptversammlung 2022.

Terminarz

26-28 marca 2021 r.

Roczne Walne Zgromadzenie HKKNOS po-
łączone z seminarium: **„Źródła histo-
ryczne dotyczące historii powiatu
prudnickiego“**

28.8- 06.09.2021 r.

Jubileuszowa wizyta studyjna:

**„W poszukiwaniu śląskich śladów na
Słowacji“**

Planowany program:

Sobota 28.08.21 Przyjazd do Prudnika

Niedziela 29.08.21 Dzień wolny w Prudniku,
wieczorem wspólna uroczystość

Poniedziałek 30.08.21 Przez Wysokie Tatry na
Słowację

Wtorek 31.08.21 Spisz i Lewocza, Zamek Spiski
(lokacja śląskich osadników).

Środa 01.09.21 Przejazd przez wschodnią
Słowację

Czwartek 02.09.21 Przez Tatrzański Park
Narodowy do skansenu Vlkolínec oraz pałacu
Bojnice (własności rodziny Thurzo), a następnie
przejazd do Trenczyna.

Piątek 03.09.21 Trenczyn, zwiedzanie miasta i
zamku (gdzie Polska w 1335 r. zrzekła się
wszelkich praw do Śląska).

Sobota 04.09.21 Przejazd do Bratysławy,
zwiedzanie miasta i zamku.

Niedziela 05.09.21 Wycieczka do klasztoru
paulinów w Mariance, klasztoru macierzystego
dla klasztoru w Częstochowie i Mochowie-
Paulinach.

Poniedziałek 06.09.21 Powrót do Niemiec

Wiosna 2022 r.

Wiosną tego roku planowane jest zorgani-
zowanie **„Tygodnia Historycznego“** w po-
wiecie prudnickim połączonego z wizytą w
archiwach, wykładami i być może konfe-
rencją. Szczegóły zostaną zaplanowane w
kolejnym roku, podobnie jak Walne Zgro-
madzenie 2022 r.

Neuerscheinung / Nowe pozycje

Am 15. Dezember 2019 fand in Polnisch Rasselwitz die Vorstellung des neuen Buches unseres Mitglieds Robert Hellfeier, statt. Das zweisprachige Buch „Historia dzwonnicy ze Smolarni na Górnym Śląsku / Die Geschichte des Glockenturmes von Pechhütte in Oberschlesien“ wurde zum 100. Baujubiläum des Glockenturms in Pechhütte veröffentlicht.

An dem Treffen, das im "Caritas"-Gebäude stattfand, nahmen etwas mehr als 30 Personen teil: Bewohner von Pechhütte und Servitut sowie der Nachbardörfer, Familienmitglieder und Vertreter der lokalen Presse: „Tygodnik Krapkowicki“ und „Gazeta Pogranicza“.

Der erste Teil der Veranstaltung war dem Buch selbst gewidmet, wobei Robert Hellfeier den versammelten Gästen die wichtigsten Etappen bei der Erstellung der Publikation vorstellte und den Inhalt kurz beschrieb. Wie sich herausstellte, war es aufgrund des Mangels an schriftlichen Quellen keine leichte Aufgabe, die Geschichte des Glockenturms zu beschreiben. Trotzdem ist es gelungen, ein Buch von etwa 130 Seiten in polnischer und deutscher Sprache mit über hundert Fotografien zu veröffentlichen. Das Buch enthält das gesamte damals bekannte Wissen über die Geschichte des Gebäudes und die damit verbundenen Ereignisse.

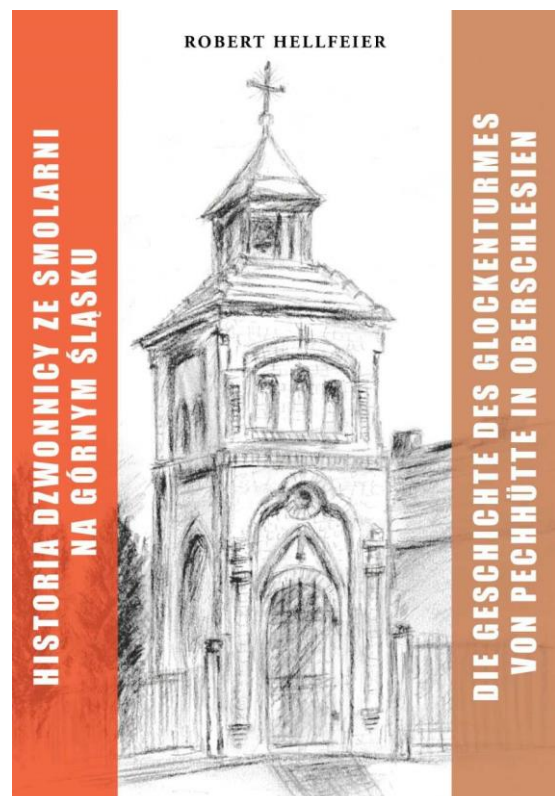
Nach einer kurzen Pause hörten die Gäste weitere Vorträge über die Geschichte der Sakralarchitektur und Gedenkstätten aus der Pfarrei Polnisch Rasselwitz. In der Zwischenzeit standen Kaffee, Plätzchen, Tee und Kuchen, die von den Caritas-Mitgliedern in Rasselwitz zubereitet wurden, zur Verfügung.

Das Treffen endete gegen 18:00 Uhr mit den Worten: "Fremde Dinge zu wissen ist gut - eigene zu wissen ist Pflicht" (Zygmunt Gloger 1845-1910), mit denen Robert versuchte, die Gäste zu ermutigen, sich für die Familien- und Heimatgeschichte zu interessieren.

Erwähnenswert ist, dass sich auch Mitglieder der Historischen Kommission aktiv an der Arbeit an der Publikation beteiligt haben, wofür der Autor ihnen danken möchte. Andrea Smolarz kümmerte sich um die Korrektur der polnischen Texte. Ursula Wahl-Gonsior übersetzte das Buch ins Deutsche, und Andreas Smarzly und Peter Ernst waren für das Korrekturlesen verantwortlich.

Das Buch wurde aus eigenen Mitteln des Autors und mit der finanziellen Unterstützung mehrerer lokaler Unternehmen und Einzelpersonen veröffentlicht. Es kann für 8,50 € (zzgl. Versandkosten) nach vorheriger Kontaktaufnahme mit dem Autor erworben werden:

robert@hellfeier.net.

15 grudnia 2019 roku w Raclawiczkach odbyło się spotkanie promocyjne dotyczące wydania najnowszej książki Roberta Hellfeiera, członka Komisji Historycznej. Książka pod dwujęzycznym tytułem „Historia dzwonnicy ze Smolarni na Górnym Śląsku / Die Geschichte des Glockenturmes von Pechhütte in Oberschlesien” wydana została z okazji domniemanej 100-letniej rocznicy wybudowania dzwonnicy w Smolarni.

Na spotkaniu, które odbyło się w budynku „Caritasu”, zjawili się nieco ponad 30 osób: obecni i byli mieszkańcy Smolarni oraz Serwitutu jak i sąsiednich miejscowości, członkowie rodziny oraz przedstawiciele lokalnej prasy: „Tygodnika Krapkowickiego” i „Gazety Pogranicza”. Pierwsza część spotkania poświęcona została samej książce, podczas której Robert przedstawił zebrany gościom najważniejsze etapy tworzenia publikacji oraz pokrótce opisał jej zawartość. Jak się okazuje, ze względu na brak źródeł piśmiennych, opisanie historii dzwonnicy, jako pojedynczego obiektu nie było zadaniem łatwym. Mimo tego, udało się wydać książkę o objętości około 130 stron, w językach polskim i niemieckich, wraz z ponad setką fotografii. A w książce znalazła się cała znana na tamten czas wiedza o historii obiektu oraz o wydarzeniach z tą budowlą związanych.

Po krótkiej przerwie goście wysłuchali prelekcji na temat historii obiektów architektury sakralnej i miejsc pamięci z terenu parafii Raclawiczki. W międzyczasie można było degustować się poczęstunkiem (kołacz, ciastka) oraz kawą i herbatą przygotowaną przez członkinie Caritasu z Raclawiczek.

Spotkanie zakończyło się około godziny 18:00 słowami: “Obce rzeczy wiedzieć dobrze jest – swoje, obowiązek” (Zygmunt Gloger, 1845-1910), którymi Robert próbował zachęcić gości do zainteresowania się historią swoich rodzin, swoich dziadków oraz swojego Heimatu.

Warto wspomnieć o tym, iż w pracy nad publikacją czynny udział brali również członkowie Komisji Historycznej, za co autor składa im serdecznie podziękowania. Andrea Smolarz zajęła się korektą polskojęzycznych tekstów. Ursula Wahl-Gonsior tłumaczyła książkę na język niemiecki, a Andreas Smarzy i Peter Ernst podjęli się korekty tych tłumaczeń.

Książka wydana została ze środków własnych autora, przy wsparciu finansowych kilku lokalnych firm oraz osób prywatnych. Można ją nabyć w cenie 8,50€ (plus koszty przesyłki), kontaktując się z autorem drogą mailową: robert@hellfeier.net.

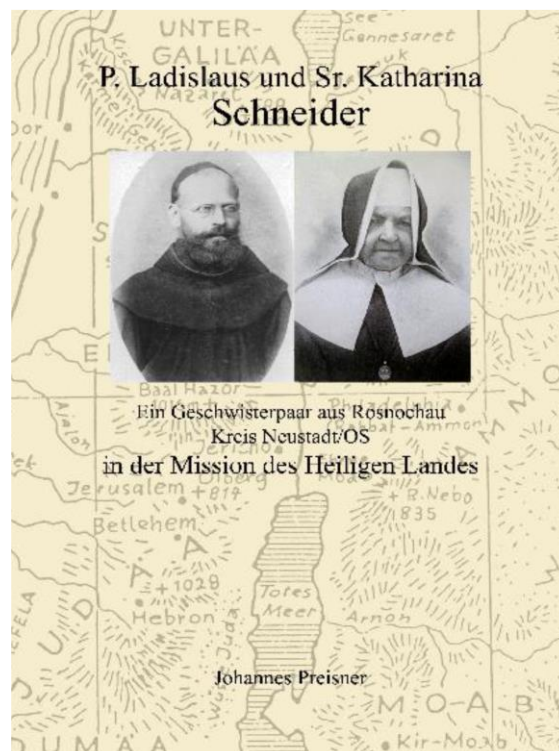

Neuerscheinung / Nowe pozycje

Worum geht es in dem Buch „**P. Ladislaus und Sr. Katharina Schneider: Ein Geschwisterpaar aus Rosnochau, Kreis Neustadt/OS, in der Mission des Heiligen Landes**“? Kurz gesagt, um das Lebenswerk eines in Rosnochau geborenen Geschwisterpaares in Oberschlesien, in Deutschland und im Heiligen Land. Johannes Preisner hat mit dem Paar gemeinsam, dass er, wie die beiden bis zu ihrem 10. Lebensjahr, auf dem gleichen Weg zur Kirche und zur Schule gegangen ist und wahrscheinlich auch auf den gleichen Plätzen gespielt hat. Und weil ihr Lebenswerk so interessant ist, wollte er ihnen mit seinem Buch ein Denkmal setzen. Als er vor etwa 30 Jahren zum 1. Mal an einer Versammlung der Historischen Kommission teilgenommen hat und Mitglied wurde, hat er gefragt: Was muß ich da machen? Die Antwort lautete: Über Rosnochau schreiben! Da hat er gedacht: Was kann man da über ein so kleines Dorf schreiben? Das Buch ist die Antwort darauf. Aber um das Material dafür zusammenzubekommen, brauchte der Autor 20 Jahre und zwei Reisen nach Israel, die Reisen in Deutschland und nach Polen nicht gezählt. Die polnische Übersetzung ist bereits in Arbeit und soll auch demnächst erscheinen. Bestellen kann man das Buch beim Autoren für 15 Euro plus 4 Euro für den Versand:

Preisner.Menden@t-online.de

O czym opisuje książka „**P. Ladislaus und Sr. Katharina Schneider: Ein Geschwisterpaar aus Rosnochau, Kreis Neustadt/OS, in der Mission des Heiligen Landes**“? [**O. Władysław i S. Katarzyna Schneider: Rodzeństwo z Rozkochowa, powiat prudnicki, na misjach w Ziemi Świętej**?] Jest to historia działalności pochodzącego z Rozkochowa rodzeń-

stwa na terenie Górnego Śląska, w Niemczech oraz w Ziemi Świętej. Johannes Preisner, podobnie jak wymienione rodzeństwo, do ukończenia 10. roku życia uczęszczał tą samą drogą do kościoła czy szkoły i bawił się w tych samych miejscach. A ponieważ działalność rodzeństwa wydała mu się tak interesująca, postanowił postawić im pomnik i wydał o nich książkę. Gdy 30 lat temu po raz pierwszy wziął udział w spotkaniu Komisji Historycznej stając się jej członkiem, zadał pytanie: Co mam robić? W odpowiedzi usłyszał: Pisać o Rozkochowie! Pomyślał sobie wówczas: Co można napisać o tak małej wsi? Książka jest odpowiedzią na te pytanie. Aby pozyskać materiał do książki, jej autor potrzebował 20 lat, dwukrotnie podróżował do Izraela, nie wspominając już o licznych podróżach po Niemczech i po Polsce. Tłumaczenie na język polski znajduje się w przygotowaniu i powinno już wkrótce być także dostępne.

Książkę można zamówić u jej autora w cenie 15 EUR plus dodatkowe 4 EUR jako koszty przesyłki:

Preisner.Menden@t-online.de

Mitteilungen / Notyfikacje

Herbert Schindler bald 90 Jahre!

Herbert Schindler wurde am 29.11.1930 in Neustadt geboren. Er ist Gründungsmitglied der HKKNOS. Durch zahlreiche historische Ausstellungen, Bücher und Videofilme über Neustadt hat er eine historisch wichtige Leistung zum Erhalt der Geschichte des Kreises Neustadt/OS erbracht!

Werner Matulla 85 Jahre!

Lange Jahre war Werner Matulla stellvertretender Vorsitzender und Schatzmeister. Werner Matulla wurde am 4.8.1935 in Neustadt/OS geboren. Neben seiner Arbeit in der Historischen Kommission hat Werner Matulla auch aktiv in der Bundesheimatgruppe der Neustädter in Bielefeld mitgewirkt.

Günter Hauptstock 80 Jahre!

Günter Hauptstock ist langjähriges aktives Mitglied der HKKNOS und seit vielen Jahren Sprecher der Oberglogauer. Günter Hauptstock wurde am 11. August 1940 in Oberglogau geboren. Er veröffentlichte v.a. zahlreiche Artikeln und Bücher zur Geschichte seiner Heimatstadt. Als Sprecher der Oberglogauer organisiert er zudem seit Jahren die Oberglogauer Heimattreffen.

Lieber Herbert, lieber Werner, lieber Günter, wir danken Euch für Euer langjähriges Engagement für HKKNOS und die Heimat und wünschen Euch alles Gute, vor allem Gesundheit und Kraft. Bleibt uns noch lange erhalten!

Vorstand und Mitglieder der HKKNOS

Herbert Schindler będzie wkrótce świętować 90 rocznicę urodzin!

Herbert Schindler urodził się 29 listopada 1930 r. w Prudniku. Jest członkiem-założycielem HKKNOS. Liczne wystawy historyczne, książki oraz filmy dotyczące Prudnika, znacznie przyczyniły się do zachowania pamięci historycznej o powieści prudnickim!

Werner Matulla świętuje 85 rocznicę urodzin!

Przez wiele lat Werner Matulla pełnił rolę zastępcy przewodniczącego i skarbnika. Werner Matulla urodził się 4 sierpnia 1935 roku w Prudniku. Oprócz pracy w Komisji Historycznej był aktywny także w Zrzeszeniu byłych Prudniczan [Bundesheimatgruppe der Neustädter] w Bielefeld.

Günter Hauptstock świętuje 80 rocznicę urodzin!

Günter Hauptstock jest wieloletnim aktywnym członkiem HKKNOS i od wielu lat rzecznikiem Głogówczan. Günter Hauptstock urodził się 11 sierpnia 1940 roku w Głogówku. Opublikował liczne artykuły dotyczące historii swojej małej ojczyzny. Jako rzecznik Głogówczan organizuje również od wielu lat spotkania.

Drogi Herbercie, Wernerze i Günterze, dziękujemy Wam za Wasze wieloletnie zaangażowanie w prace HKKNOS oraz działalność na rzecz ojczyzny. Życzymy Wam wszystkiego co najlepsze, przede wszystkim zdrowia i sił. Pozostańcie z nami jeszcze na długo!

Zarząd i członkowie HKKNOS

Peter Mitschka gestorben!

Am 3. März 2020 ist überraschend unser langjähriges Mitglied und unser guter Freund Peter Mitschka (Piotr Miczka) gestorben. Er wurde am 22. Februar 1942 in Beuthen geboren, seine Heimat war aber die Gemeinde Walzen, wo er in Broschütz auch bis zu seinem Tode lebte. Bereits seit 1973 war er in der Gemeindeverwaltung von Walzen tätig, von 1994 bis zu seiner Pensionierung 2006 sogar als Bürgermeister. In dieser Position erwarb er sich hohe Anerkennung für seine aktive und umsichtige Wirtschaftspolitik. Parallel war er auch ein aktives Mitglied der Deutschen Minderheit. In den letzten Jahren engagierte er sich zudem für die Gräber der gefallenen Soldaten auf dem Walzener Friedhof.

Schon immer war Peter Mitschkas eigentliches Interesse aber die Geschichte seiner Heimat. Sein besonderes Interesse galt den Adelsfamilien und Schlössern der näheren Umgebung sowie deren Beziehungen nach Mähren. In den Schlössern Moschen und Dobrau war er fast zuhause, die letzten Mitglieder der Familien Tiele-Winckler und Seher-Thoss kannte er sogar persönlich. Seit seiner Pensionierung wirkte Peter Mitschka auch als Fremdenführer. So konnten wir bei vielen Studienfahrten aus dem großen Fundus seines Wissens schöpfen. Er reiste mit uns durch Oberschlesien und das benachbarte Mähren, machte Stadtführungen und zeigte uns Schlösser, von deren Schönheit wir nichts geahnt hatten. Zuletzt arbeitete er an der Chronik des Dörfchens Borek.

Im Alter von 78 Jahren ist Peter Mitschka nun von uns gegangen. Wir werden seine immer lebensbejahende, freundlich-ruhige Art sowie seine große Sachkenntnis über die Geschichte unserer gemeinsamen Heimat immer in Erinnerung behalten.

(C) Gemeinde Walzen

Zmarł Piotr Miczka!

W dniu 3 marca 2020 r. niespodziewanie zmarł nasz wieloletni członek i dobry przyjaciel, Peter Mitschka. Urodził się 22 lutego 1942 r. w Bytomiu, jego ojczyzną była jednak gmina Walce, gdzie w Broźcu mieszkał aż do swojej śmierci. Od 1973 r. był zatrudniony w urzędzie gminy Walce, od 1994 r. do emerytury w 2006 r. był jej wójtem. Na swoim stanowisku zyskał wiele uznania za aktywność i rozsądną gospodarność. Równolegle był aktywnym członkiem Mniejszości Niemieckiej. W ostatnich latach angażował się w działania związane z grobami poległych żołnierzy na cmentarzu w Walcach.

Już od zawsze właściwym tematem zainteresowań Petra Mitschki była historia jego małej ojczyzny. Szczególnie interesowały go szlacheckie rody i ich pałace w najbliższej okolicy, jak również ich powiązania z Morawami. W pałacach w Mosznej i w Dobrej czuł się prawie jak u siebie w domu, ostatnich członków rodzin Tiele-Winckler i Seher-Thoss znał nawet osobiście. Od czasu przejścia na emeryturę był również aktywny jako lokalny przewodnik. W trakcie wielu wizyt studyjnych mogliśmy czerpać z ogromu jego wiedzy. Podróżował z nami przez Górny Śląsk i sąsiednie Morawy, organizował spacery po miastach i pokazywał nam pałace, o których pięknie nie

mieliśmy pojęcia. Ostatnio pracował nad kroniką wsi Borek.

Odszedł od nas w wieku 78 lat. Na zawsze pozostanie w naszej pamięci jego radość życia, przyjazne usposobienie i olbrzymia wiedza o historii naszej wspólnej ojczyzny.

Gerhard Fischer gestorben!

Mit großer Bestürzung mussten wir zur Kenntnis nehmen, dass unser Schatzmeister der Jahre 1996 bis 2006, Gerhard Fischer, in der Nacht vom Karfreitag auf Samstag verstorben ist. Er war der erste Schatzmeister unter dem Vorsitzenden Ralph Wrobel und half entscheidend mit, die Historische Kommission auf- und auszubauen.

Gerhard Fischer wurde am 7. Juli 1932 in Neustadt/OS geboren. Nach dem Ende des Weltkrieges verlor er wie so viele andere Neustädter seine Heimat. Dennoch baute er sich zusammen mit seiner Frau Hilde in Bielefeld ein neues Leben auf.

Für 10 Jahre verwaltete er zusammen mit seiner Frau die Finanzen unserer Kommission. In dieser Zeit konnten wir die Landeskundliche Schriftenreihe starten, regelmäßig Studienfahrten nach Schlesien, Seminare zur Geschichte des Kreises Neustadt und Archivturen nach Schlesien durchführen. Gerhard Fischer hat diese Projekte immer unterstützt und den finanziellen Rahmen dafür verwaltet. Insbesondere als der Vorstand der HKKNOS im Jahr 1998 unvollständig blieb, war er dem Ersten Vorsitzenden eine zuverlässige Stütze. Zusammen mit seiner Frau Hilde konnten wir die Kommission weiter in die Zukunft führen.

Wir werden Gerhard Fischer sehr vermissen! Wie viele seiner Altersgenossen ist nun auch er von uns gegangen. Damit hält der Generationenwechsel in der Historischen Kommission weiter an. Menschen wie er haben diesen Generationenwechsel aber erst möglich gemacht. Er ist ein

wichtiger Bestandteil der Geschichte unseres Vereins, den wir immer in gutem Gedächtnis behalten werden.

Zmarł Gerhard Fischer!

Z wielkim smutkiem przyjęliśmy wiadomość o śmierci naszego skarbnika w latach 1996-2006, Gerharda Fischera, który zmarł w Wielki Piątek w nocy. Był pierwszym skarbnikiem współpracującym z przewodniczącym Ralphem Wrobel i w sposób znaczący przyczynił się do utworzenia Komisji Historycznej.

Gerhard Fischer urodził się 7 czerwca 1932 r. w Prudniku. Po zakończeniu II wojny światowej utracił, podobnie jak wielu innych, swoją ojczyznę. Wraz z żoną Hildą rozpoczął nowe życie w Bielefeld.

Przez 10 lat wspólnie z małżonką zajmował się finansami Komisji Historycznej. W tym czasie Komisja rozpoczęła publikację serii pism krajoznawczych, odbywały się regularne wizyty studyjne na Śląsk, organizowano seminaria dotyczące historii powiatu prudnickiego oraz podróże do archiwów na Śląsku. Gerhard Fischer zawsze wspierał te działania i zarządzał ich stroną finansową. Stanowił niezapomniane wsparcie pierwszego przewodniczącego w szczególności w 1998 roku, gdy zarząd HKKNOS pozostawał niekompletny. Wspólnie z jego żoną Hildą umożliwił podjęcie dalszych prac Komisji.

Będzie nam bardzo brakować Gerharda Fischera! Odszedł od nas, podobnie jak

wielu jego rówieśników. Tym samym w dalszym ciągu postępują zmiany pokoleniowe w Komisji Historycznej. Jednak to właśnie takim ludziom, jak on, możliwa stała

się wspomniana zmiana. Jest on ważnym filarem historii naszego stowarzyszenia i na zawsze pozostanie w naszej pamięci.

Neuigkeiten

Ein Foto aus Schmitsch von 1914

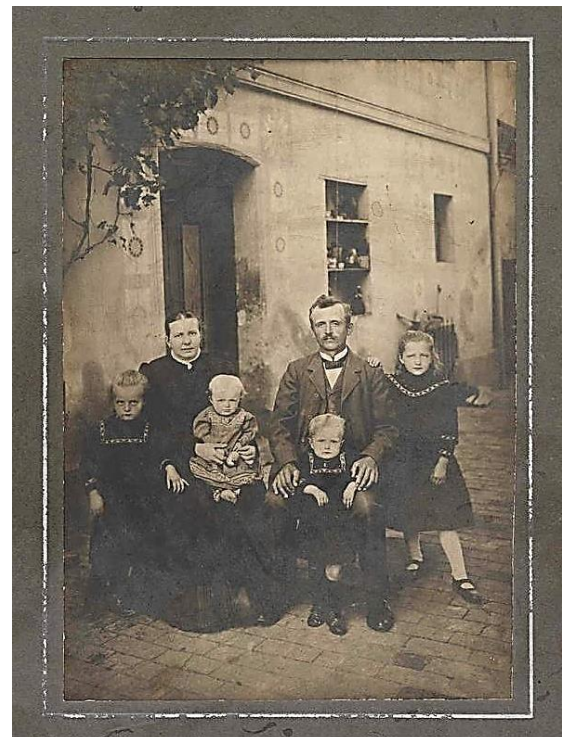
Zum Beginn des neuen Jahres 2020 bekam die Historische Kommission für den Kreis Neustadt/OS als „Neujahrs Geschenk“ in Form einer Spende das Original einer alten Photographie. Mitglieder können einen hochauflösenden Scan des Fotos auf der Cloud der HKNOS einsehen/herunterladen. Hierbei handelt es sich um ein besonders interessantes Foto, das als Sinnbild für die Katastrophen der ersten Hälfte des 20. Jahrhunderts in Oberschlesien und Europa stehen kann.

Das Besondere an diesem Foto ist, dass der Eigentümer auf der Rückseite dieses einen kurzen Text angebracht hat, der die Gründe für die Erstellung dieser Photographie erkennen wie auch die Umstände des Wiederauffindens dieser vermuten lässt. Der Text lautet: *„Familie Josef Gonsior in Schmitsch Kreis Neustadt Oberschlesien, Aufnahme am 01. August 1914 (Sonntag) am 1. Mobilmachungstag. Am Montag früh 3.45 Uhr zog ich in den Krieg, obwohl schwer krank, den ich ohne Unterbrechung bis zum 15. Dezember 1918 an der Ostfront mitmachte. Josef Gonsior jetzt Lösstal. Lösstal den 4. März 1945 (Sonntag)“*

Zu Josef Gonsior und seiner auf dem Foto abgebildeten Familie lässt sich anhand der Kirchenbücher der katholischen Pfarrgemeinde Schmitsch und den Adressbüchern des Kreises Neustadt folgendes herausfinden: der 1878 geborene Bauernsohn Josef Gonsior aus Schmitsch heiratete am 14.11.1904 in Schmitsch die damals 18-jährige Bertha Ciommer, Tochter des bereits verstorbenen Häuslers Thaddäus Ciommer aus Schmitsch. Das Ehepaar bekam die folgenden Kinder: 1908 Friedrich Joseph (verstarb drei Wochen nach der Geburt), 1910 Klara, 1912 Martha Anna, 1913 Georg August Johann und zehn Jahre

später dann noch den Joseph Matthias Thaddäus. Dem Verfasser des Textes fehlen leider die Jahrgänge 1904-1906 der Taufbücher der Pfarrei. In diese Zeit fiel vermutlich jedoch die Geburt der ältesten auf dem Foto abgebildeten Tochter (1.v.r.). Die weiteren Personen neben den Eltern und der namentlich nicht bekannten ältesten Tochter sind die Kinder: Klara, Martha und Georg. Josef Gonsior war zwischen 1908-1941 Postmann bzw. Postagent und Kaufmann in Schmitsch. Im Adressbuch von 1932 erscheint er als Gemeindevorsteher und Postagent, sowie Besitzer einer Gemischtwarenhandlung und eines Bedachungsgeschäfts in dem rund 1.000 Einwohner zählenden Dorf Schmitsch.

Bemerkenswert an dem Foto sind vor allem die dort eingetragenen Daten und die mit diesen verbundene Geschichte, die nicht nur das Schicksal der Familie Gonsior, sondern auch

das der Oberschlesier und ganz Europas beeinflussten. Das Foto wurde einen Tag vor Eintritt von Josef Gonsior an die Front des wenige Tage zuvor ausgebrochenen Ersten Weltkrieges (1914-18), der "Urkatastrophe des 20. Jahrhunderts", erstellt und hatte für die Familie sicher vor allem während der kriegsbedingten Abwesenheit des Vaters eine besondere Bedeutung. Ein weiteres Mal gewann das Foto für die Familie über dreißig Jahre später eine besondere Bedeutung, als Josef Gonsior am 04.03.1945 auf der Rückseite den o.g. Text verfasste. Es sind nur wenige Tage bevor das Dorf Schmitsch, das 1936 in Lösstal umbenannt wurde, in Angesicht der sich abzeichnenden Niederlage Deutschlands im Zweiten Weltkrieg (1939-45) von den sowjetischen Armeen erobert wird. Die einheimische Bevölkerung bereitet sich auf die Flucht vor, überlebenswichtige Gegenstände werden für die Mitnahme verpackt, schwer zu transportierenden und ideellen Wertgegenstände werden im Haus oder auf dem Anwesen versteckt / vergraben. Wir können uns vorstellen, wie Josef Gonsior in Angesicht eines heranrückenden Feindes und einer ungewissen Zukunft, dieses für seine Familie so besondere Foto beschriftet und in der Hoffnung versteckt, dass er bzw. seine Familie es nach der Rückkehr von der Flucht in ruhigen Zeiten wieder in den Händen halten würde, oder vielleicht, dass zukünftige Generationen irgendwann das Foto finden würden und gelegentlich ihn und seiner Familie gedenken würden.

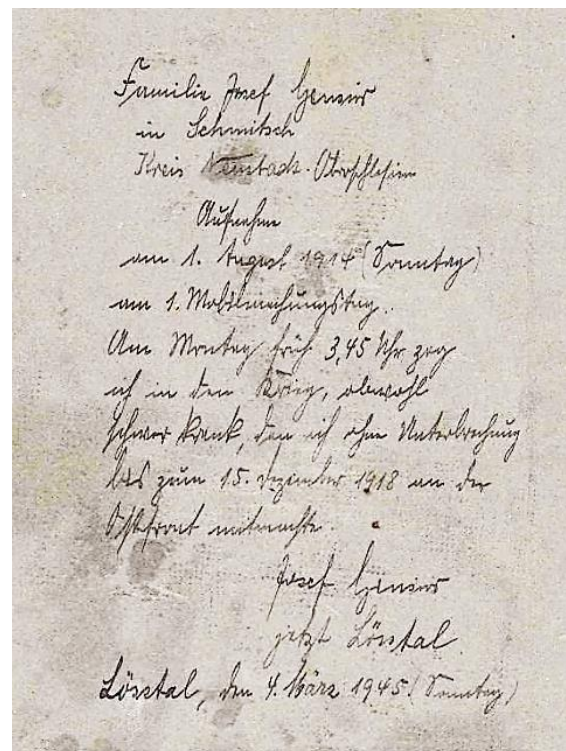
Das weitere Schicksal der Familie Gonsior ist dem Verfasser leider nicht bekannt. Die Photographie wurde vermutlich nach 1945 von den neuen polnischen Bewohnern des Hauses von Josef Gonsior aufgefunden. Es tauchte dann vor dem Jahr 2000 auf einem Antikmarkt bzw. Flohmarkt in Breslau auf, wo es von Herrn Jerzy Jarek erworben wurde, der dazu mitteilt „*Ich habe es erworben, weil es ein sehr schönes Bild ist, das hübsche Menschen mit klugen Gesichtern zeigt.*“

Herr Jerzy Jarek aus Gleiwitz, der dieses Foto der HKKNOS schenkte, ist Pädagoge, Regisseur, Autor von Texten über Literatur, Geschichte Schlesiens und Numismatik sowie von Gedichten und Liedtexten, wie auch von Radio- und Fernsehsendungen. Seit mehreren Jahren forscht er zusammen mit dem Verfasser dieses

Textes sehr erfolgreich nach Quellen und Dokumenten in polnischen Archiven und Behörden für Familien/Ahnenforscher und Genealogen vor allem aus Deutschland aber auch aus den USA.

Andreas M. Smarzly

Zdjęcie ze Śmicza z 1914 r.

Na początku nowego roku 2020 Komisja Historyczna Powiatu Prudnickiego (www.hkknos.eu) otrzymała w formie darowizny oryginał starego zdjęcia jako "noworoczny prezent". Członkowie mogą przeglądać / pobierać skan zdjęcia w wysokiej rozdzielczości w chmurze HKKNOS. Jest to szczególnie interesująca fotografia rodziny z wioski Śmicz, która może być postrzegana jako symbol katastrof pierwszej połowy XX wieku na Górnym Śląsku i w Europie.

Szczególne w tym zdjęciu jest to, że właściciel dodał krótki tekst na odwrocie, co wyjaśnia przyczyny powstania fotografii i pomaga domyślać się okoliczności jej odnalezienia.

Tekst brzmi: "Rodzina Josefa Gonsiora w Śmiczu, powiat prudnicki, Górny Śląsk, wyko-

nano 1 sierpnia 1914 roku (niedziela) w pierwszym dniu mobilizacji. W poniedziałek rano o 3.45 poszedłem na wojnę, chociaż byłem poważnie chory, w której uczestniczyłem bez przerwy na froncie wschodnim do 15 grudnia 1918 roku. Josef Gonsior teraz Lösstal. Lösstal, 4 marca 1945 r. (niedziela)"

Na podstawie ksiąg kościelnych katolickiej parafii Śmicz i ksiąg adresowych powiatu prudnickiego o Josefie Gonsiorze i jego rodzinie przedstawionej na zdjęciu można dowiedzieć się co następuje:

Syn rolnika Josef Gonsior ze Śmicza, urodzony w 1878 r., ożenił się 14.11.1904 r. w Śmiczu z 18-letnią wówczas Bertą Ciommer, córką zmarłego już chałupnika Thaddäusa Ciommiera ze Śmicza. Para miała następujące dzieci: 1908 r. Friedrich Joseph (zmarł trzy tygodnie po urodzeniu), 1910 r. Klara, 1912 r. Martha Anna, 1913 r. Georg August Johann i dziesięć lat później Joseph Matthias Thaddäus. Autorowi tekstu brakuje niestety roczników 1904-1906 ksiąg chrztów, jednak narodziny najstarszej córki pokazanej na zdjęciu (pierwsza od prawej) prawdopodobnie miały miejsce w tym okresie. Poza rodzicami i poza nieznaną z imienia najstarszą córką, na zdjęciu są więc dzieci: Klara, Martha i Georg.

Josef Gonsior był w latach 1908-1941 listonoszem, agentem pocztowym i kupcem w Śmiczu. W książce adresowej z 1932 roku pojawia się jako sołtys i agent pocztowy, a także właściciel sklepu ogólnospżywczego i zakładu dekarskiego we wsi Śmicz, która liczy wtedy około 1000 mieszkańców.

To, co jest niezwykle w tej fotografii, to zapisane tam informacje i związana z nimi historia, która wpłynęła nie tylko na losy rodziny Gonsiorów, ale także Górnoślązaków i całej Europy. W tej jednej fotografii, odbija się jak w soczewce los mieszkańców tej części świata w XX wieku. Zdjęcie zostało wykonane dzień przed wkroczeniem Josefa Gonsiora na scenę frontów I wojny światowej (1914-18), która wybuchła kilka dni wcześniej i była "pierwotną katastrofą XX wieku". Zdjęcie miało z pewnością szczególne znaczenie dla rodziny, zwłaszcza podczas związanej z wojną nieobecności ojca. Po raz kolejny nabrało szczególnego znaczenia dla rodziny ponad trzydzieści lat później, gdy 4 marca 1945 roku Josef Gonsior napisał wspomniany tekst na odwrotnej stronie.

Zaledwie za kilka dni, w obliczu zbliżającej się klęski Niemiec w II wojnie światowej (1939-45), wieś Śmicz, przemianowana w 1936 r. na Lösstal, zostanie zdobyta przez wojska radzieckie. Miejscowa ludność przygotowuje się do ucieczki, niezbędne rzeczy podręczne są pakowane, rzeczy trudne do przewiezienia i przedmioty wartościowe są ukrywane w domu lub na posesji.

Możemy sobie wyobrazić Josefa Gonsiora, stojącego w obliczu niepewnej przyszłości i podpisującego to zdjęcie, tak wyjątkowe dla jego rodziny, zapewne na krótko przed ucieczką z ojczyzny i ukrywającego je w nadziei, że on lub jego najbliżsi odnajdą je po powrocie, albo może, że przyszłe pokolenia znajdą to zdjęcie i patrząc na nie, wspomną jego i jego rodzinę.

Dalsze losy rodziny Gonsiorów, a także fotografii, są niestety autorowi nieznane. Prawdopodobnie zdjęcie zostało znalezione po 1945 roku przez nowych polskich mieszkańców domu Josefa Gonsiora.

Następnie fotografia pojawiła się przed 2000 rokiem na targu staroci we Wrocławiu, gdzie została zakupiona przez pana Jerzego Jarka, który, jak mówi *"nabył ją ze względu na to, że jest to bardzo ładne zdjęcie, przedstawiające ładnych ludzi o inteligentnych twarzach"*. Pan Jerzy Jarek z Gliwic, który przekazał to zdjęcie HKKNOS, jest pedagogiem, instruktorem, scenarzystą, reżyserem i teoretykiem teatru dziecięcego, autorem tekstów z zakresu literatury, historii Śląska i numizmatyki oraz wierszy i tekstów piosenek, a także audycji radiowych i telewizyjnych. Od kilku lat, wraz z autorem tego tekstu, z dużym powodzeniem bada źródła i dokumenty w polskich archiwach i urzędach dla badaczy historii rodzin i genealogów głównie z Niemiec, ale także z USA i innych krajów zachodnich.

Andreas M. Smarzly

Herausgeber/Wydawca:

Historische Kommission für den Kreis Neustadt/Oberschlesien e.V.

Komisja Historyczna Powiatu Prudnickiego

p.Adr. Ralph Wrobel, Martinskloster 13, 99084 Erfurt

ralph.wrobel@hkknos.de – www.hkknos.de

Bankverbindung:

Bank: Sparkasse Gütersloh-Rietberg

IBAN: DE70 478500650008014467

BIC: WELADED1GTL